

פרוטוקול מס' 3/29
מישיבת הוועדה לשירותים צבוריים שהתקיימה
ביום רביעי, א' אב תשי"ט
(5.8.59) בשעה 11.00

נכחו : חברי הוועדה: ד. נצר - יו"ר הוועדה
ר. הקטיץ
ז. טבורסקי
ש. כפרי
י. כמיס
ז. ורהפטיג

מוזמנים: מר. חיים כהן - היועץ המשפטי
מר. אילון - משרד המשפטים
מר. רוזנטל - משרד המשפטים
גב' ליבוביץ - משרד הסעד
סדר-היום: חוק אימוץ ילדים (המשך).

סעיף 20:-

מר חיים כהן: אני מציע להשאיר סעיף זה כמות שהוא, ולאחריו יבוא סעיף 21 לפי נוסח שאציע.

לפני-כן ברצוני להקדים ולומר כי מה שאני עומד להציע, הוא על דעת עצמי, בלי שקבלתי יפוי-כח לכך מאת הממשלה, אני מוכן לקבל על עצמי את האחריות לכך שהממשלה תאשר הצעה זו לאחר מעשה.

לפי הצעתי ינוסח סעיף 21 בלשון הבאה -

"על אף האמור בסעיף 20, מוסמך לפי חוק זה גם בית-דין דתי כמשמעותו בחוק בתי-דין דתיים (הזמנות עדים) תשט"ז-1956, והוא כשנתמלאו שניים אלה:

1. ההורים והמאמצים הסכימו בכתב לסמכות שפוטו של אותו בית-דין.

2. המאומץ הסכים בכתב לסמכות שפוטו של אותו בין-דין; לא היה מסוגל להבין בדבר; או היה למטה מגיל 13 שנה, תידורש הסכמת המאומץ לסמכות שפוטו של אותו בית-דין או פקיד סעד".

דוקא אלה אשר תמיד טוענים לסמכות מקבילה של בית-דין דתי, טוענים כי ההורים הם צד הכרחי בכל דיון על עניני אמוץ, והם לכן אינם יכולים לפסוח על שתי הסעיפים, עליהם להסכים כאן להסכמת ההורים. חושבני, איפוא, כי יהיה זה עקבי אם נדרוש את הסכמת ההורים בכל מקרה ומקרה.

מר חיים כהן: מאחר ויכולה לבוא הסכמת הורה, תוך כדי מתן הסכמה לאמוץ עצמו, כפי שזה חל בסעיף 8, אזי תוך כדי הסכמה זו הם יכולים לתת נותה עם שפוט של בית-דין דתי, אבל אי אפשר לותר על הסכמת ההורים.

המסקנה היא כי כאשר ההורים אינם בנמצא, או אינם יודעים איפה הם, אז צריך ללכת לבית-המשפט האזרחי, כי אז חסרה הסכמה של צד אחד הנוגע בדבר.

ד. הקטין: לשפוט הרבני ישנם מושגים שונים ביחס לאמוץ, מאותם היסודות אשר הונחו בחוק יסוד זה. כיצד, איפוא, יתישבו הדברים?

מר חיים כהן: בית-הדין הרבני דן גם הוא רק לפי חוק זה.

ד. הקטין: לשם מה, איפוא, להכניס לכאן את ענין השפוט של בית-דין דתי? כוונתם של אלה הרוצים להכניס פסקא זו לחוק נובעת מתוך רצונם כי בית-דין רבני ישפוט לפי דיני תורה. כיצד, יתישבו איפוא הדברים?

ש. כפרי: שאלתה של ח"כ הקטין הינה שאלה, אבל גם אם נחליט שבית-המשפט הרבני חייב לתרגם את שפוטו לפי חוק זה, אם כי איננו בקיאה בזאת, איננו יודעת אם דבר זה ניתנה זה יהיה אם כן פרובלימטי מאד גם אם תהיה הסכמה על כך, מכחינת הבצוע.

שפע הסתייגויות של ח"כ ורהפטיג היה לקראת אי ניתוק הקשרים עם ההורים הטבעיים, שזה בניגוד לחוק שאנו דנים עליו. השאלה - מה אנחנו משעים על ידי כך? אני רוצה לשאול ביחס לגורל הילדים שמענו כי מתוך 105 ילדים מועמדים לאימוץ, 85 הם מחוץ לנישואין, ובמרבית המקרים לא ידוע מי האב, כך שאין להניח כי הוא יופיע על מנת לתת הסכמתו. אם כך עלינו להעניק סמכויות לפקיד הסעד. דרשנו כי בסעיף הראשון ייזכר המושג הזה של ייעוץ וסמכות לפקיד הסעד, ועדיין לא הוסכם על כך, הדבר עומד עדיין בסימן שאלה. ובמקרה זה של מתן אפשרות לפקיד הסעד לקבוע איזה שפוט יקבע בענין, אנו מגדילים את סמכותו ואחריותו של פקיד הסעד. העובת זכות לפקיד הסעד לפנות לבית משפט אחר, מסבך את הענין כולו, והייתי חוצה כי היועץ המשפטי יסביר.

ז. ורהפטיג: ברצוני להציע ראשית כי הסכמת ההורים צריכה להיות הן פה והן בסעיף 8. הסכמת ההורים נחוצה לשפוט כאשר הסכמתם נחוצה לאמוץ. אי אפשר להגיד שעצם האימוץ, שזוהי פרוצדורה חשובה יותר, אפשרי שיעשה בלעדיו, והשפוט צריך להקבל בהסכמתו.

(ב) הייתי מבקש למחוק את המלה "בכתב". כי אם מדובר על בית-דין הפועל לפי חוק המדינה, פרושו שזה נכנס לפרוטוקול, וגם זה נקרא "בכתב".

(ג) לשאלתה של ח"כ הקטין אני רוצה לומר, גם בחוק ירושה ישנו ענין כזה שבית-דין דתי דן לפי חוק המדינה. מדוע אנחנו מציינים בית-דין רבני לצורך זה? כי במקרים רבים קורה וענין האמוץ קשור במהלך של דיני אישות, אין טעם, איפוא, להקשות כאשר כל הצדדים מסכימים להעביר לבית-דין רבני, מה גם שזה מותנה בהסכמת כל הצדדים, בית-הדין הדתי דן לפי חוק זה, מאחר והחוק קובע את התוצאות ולא בית-המשפט. לו החוק לא היה מקבל את עובדת אי הכלת לאמץ ילד בן דת אחת על ידי אנשים בעלי דת אחרת, לו במקרה כזה היו באים לבית-דין שערי כאשר ילד מוסלמי נאמץ על ידי יהודים, הוא לא היה מקבל זאת, אבל היות ואני מקוה שהסעיף הזה בענין אמוץ בין בני דת אחת יתקבל, אז לא יהיה מקרה כזה.

מר חיים כהן: לשאלותיהן של ח"כ הקטיץ וכפרי. לי יש ענין אחר במקצת מאשר לח"כ ורהפטיג בהקניית סמכות כזו לבתי-הדין הדתיים. אינני מחכוון בקל לבתי-דין רבניים אלא דוקא לבתי-דין שאריים אשר עד עכשו היתה להם סמכות מיוחדת בענין אימוץ ילדים, ועל ידי החוק הם יפסידו סמכות זו. מאחר והשתדלנו לא לפגוע בסמכות של בתי-דין שאריים, מוטב כי נשאור לפחות בידיהם את הסמכות המקבילה לבית-משפט. אם מוסלמית המותרת על ילדה אשר נולד מחוץ לנישואין, אם היא מתנה את ותורה בהסכמה שהילד יאומץ על ידי משפחה מוסלמית ולא אחרת, מן הדין שפקיד הסעד יתן את הילד למשפחה מוסלמית, וכי כל הצדדים האלה יילכו לקאדי על מנת לקבל ממנו את צו האמוץ. ברצוני להוסיף ולומר כי דוקא בקשר לאמוץ ילדים מוסלמיים היה לנו גם בזירה הבינלאומית, באומות המאוחדות, דין ודברים לא קל, כאשר קרה המקרה בעת מבצע סיני כאשר רופא יהודי רצה לאמץ ילדה בדואית. גם אז העברתי את כל ענין הדיון הזה מבית-משפט אזרחי לבית-דין מוסלמי, וזוהי הדרך שאנחנו צריכים ללכת לפיה.

אשר לגבי בתי-דין רבניים, אני דוקא מעונין להרבות בחוקים חילוניים הכופים על בתי-הדין הרבניים לבצעם.

ח"כ ורהפטיג דורש ממני שני דברים שאינני יכול לקבל אף אחד מהם. קיים הבדל גדול בין ותור על הסכמת ההורים לעניני אמוץ לבין ותור ועל הסכמת החוזים לענין הסכמת השפוט. כאשר הורים הפקירו את ילדם, אי-אפשר להתנות סידורו של הילד לטובתו, עם הסכמת הורים כאלה, מה שאין כן במקרה שכבר סודר ענין האמוץ אלא קיימת רק בעיה השפוט.

אשר למלה "בכתב", הייתי מוכן להחליף זאת לנוסח כפי שקיים בחוק זכויות האשה, אבל לדעתי יהיה זה הרבה יותר גרוע לגבי ח"כ ורהפטיג.

ז. ורהפטיג: אם ישנו הורה אחד, הרי הוא האפוטרופוס הטבעי, האם מספיקה או הסכמתו?

מר חיים כהן: לא.

ז. ורהפטיג: יש, איפוא, לקבוע - כשיש לו הורה אחד והשני איננו ידוע, אזי הסכמתו היא כהסכמת ההורים.

ש. כפרי: כבוד היועץ המשפטי אמר בדבריו כי רק במידה שתהיה פניה מצד ההורים לבית-משפט רבני, הרי רשאי בית-המשפט הרבני לתת צו אמוץ. ין, עכשו, אתה קובע שבכל מקרה חייבים לתת את דעתם לאיזה בית-משפט לשלוח.

מר חיים כהן: לא כך הוא הדבר. הכלל הוא בית-משפט, היוצא מן הכלל הוא בית-משפט רבני.

היו"ר ד. נצר: הסעיף בנוסח באפן הבא -

20. "בית המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית משפט מחוזי שבאזור שיפוטו נמצא מקום מגוריו של המאומץ".

לאחר מכן תבוא התוספת בנוסח הבא -

21. "על אף האמור בסעיף 20, מוסמך לענין חוק זה גם בית-דין דתי כמשעותו בחוק בתי-דין דתיים (הזמנת עדים) חטט"ז-1956, והוא כשנתמלאו שניים אלה: וכו'".

ש. טברסקי: אני רוצה להסתייג מהתוספת המוצעת לסעיף זה, ואסביר צימוץ.

בדוננו על חוק זה, עמדנו על השקפת עולמם של ח"כ ורהפטיג וכך בקשר לעניני אימוץ, ואף הגענו לחילוקי דעות לאור זאת. אנחנו, בעומדנו על טובת הילד בלבד, מסונו את הסמכות לבית-המשפט על מנת שיקבע על פי הקו שהתווינו. אם עכשו אנחנו מוסרים סמכות

ז. טברסקי: שפוטיט לבית-משפט דתי, הרי שהוא מייצג את אותה השקפת עולם לגבי ענין זה כח"כ ורהפטיג וכך אשר לא אחת חלקנו עליהם.

ז. ורהפטיג: לראשונה ברצוני להעיר לח"כ טברסקי שאין זה נכון שח"כ ורהפטיג וכך מייצגים השקפת עולם זו, אלא חלק של הצבור מייצגה, וחושבני כי ייעשה עוול אם לא תינתן האפשרות לחלק זה של הצבור, המייצג השקפת עולם זו, להופיע בפני בית-דין המייצג השקפת עולמו, מותנה בהסכמת כל הצדדים, הן ההורים, הן המאמצים והן פקיד הסעד במקרה הצורך. אם לא תינתן זכות זו הרי שזו תהיה כפיה מצפונית על חלק גדול של הצבור הן היהודי והן שאיננו יהודי.

ה צ ב ע ה

סעיף 20 נתקבל בנוסח הבא -

" בית-המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית משפט מחוזי שבאזור שיפוטו נמצא מקום מגוריו של המאומץ".

סעיף 21 נתקבל בנוסח הבא - (כהצעת היועץ המשפטי)

"על אף האמור בסעיף 20, מוסמך לענין חוק זה גם בית-דין דתי כמשמעותו בחוק בתי-דין דתיים (הזמנת עדים), חשט"ז - 1956, והוא כשנתמלאו שניים אלה:

(1) ההורים והמאמצים הסכימו בכתב לסמכות שיפוטו של אותו בית דין; על הסמכת ההורים לענין סעיף זה חולו הוראות סעיף 8 בשינויים המחויבים לפי הענין;

(2) המאומץ הסכים בכתב לסמכות שיפוטו של אותו בית-דין; לא היה מסוגל להבין בדבר, או היה למטה מגיל שלש עשרה שנה, תידרש הסכמת המאומץ מאת פקיד הסעד".

נרשמת הסתייגות לח"כ טברסקי והקטין.

התוספת המוצעת ע"י ח"כ ורהפטיג בנוסח הבא, לא נתקבלה.

בסעיף קטן (1), לראשון - "ההורים, במידה שנחוצה הסכמתם בהתאם לסעיפים 8 ו-10" וכו'.

נרשמת הסתייגות לח"כ ורהפטיג

לא נתקבלה - התוספת האלטרנטיבית של ח"כ ורהפטיג לסעיף קטן (1) האומרת - "הסכמת ההורים או הסכמת ההורה האחד אם ההורה השני איננו ידוע או איננו יכול להביע דעתו"

נרשמת הסתייגות לח"כ ורהפטיג

התיקון של ח"כ ורהפטיג למחוק את המלה "בכתב" לא נתקבל.

נרשמת הסתייגות לח"כ ורהפטיג

ההצבעה על סעיף 1. נדחית.